

INTERIORUL LOCUINȚEI TRADIȚIONALE DIN MIOVENI-ARGEȘ

MIHAIL M. ROBEA*

Mioveniul este una dintre cele mai vechi așezări ale județului, ale țării, fiind atestat pentru prima dată indirect printr-un hrisov pierdut privind transferul unei moșii din localitate în vremea domniei lui Radu cel Frumos (1462-1475) și direct printr-un alt act din 7 septembrie 1485 care menționează pe cel precedent. Situată pe ultimele două terase vestice ale Piemontului Cândești, deci într-un cadru natural ospitalier evoluției omului, așezarea a cunoscut în cursul existenței sale istorice o ascensiune economică și spirituală cu nimic mai prejos decât a celorlalte localități din zonă.

Interiorul locuințelor, cu piesele și organizarea lor funcționale constituie un capitol important din istoria socială a localității Mioveni Argeș. Cum pe terenurile caselor tradiționale demolate se ridică lunar noi blocuri cu P+4 nivele și cum satul este înlocuit rapid cu orașul, cercetarea componentelor interiorului și a măiestriei organizării lor în microuniversul locuibil a devenit, spre a nu rămâne ignorate, mai mult decât stringentă.

Locuința este spațiul în care membrii familiei își petrec o mare parte din existența lor. Aici se nasc, își trăiesc o mare parte din timp, se odihnesc, meditează și își fac planuri de viitor. Tocmai de aceea, ei ca și alți locuitori din alte părți - au căutat, potrivit mijloacelor materiale și imaginației lor, într-un context etnografic zonal larg, să-și creeze un interior cât mai agreabil și cât mai îmbietor.

Strâns legat de construcția casei, interiorul este, evident, tot atât de vechi ca și aceasta. Însă, din nefericire, nu-i putem urmări evoluția, din lipsă de informații, mai vechi decât în epocile modernă și contemporană, adică pe o durată de aproape 200 de ani. Mai multe documente de arhivă¹, numeroase informații din teren² și diverse materiale conservate încă, oferă o imagine concludentă a evoluției și bogăției interiorului locuințelor pe timpul evocat.

În altă împrejurare, a fost investigată dezvoltarea gospodăriei țărănești din Mioveni, inclusiv evoluția construcțiilor de case³, în epocile modernă și contemporană.

* Pitești.

¹ Documente din arhiva comunei Mioveni-Muscel, Arhivele Statului - Pitești, Arhivele Naționale - București; Arhivele familiilor Ion C. Năstase, Mihail M. Robea.

² Informatori: Ion C. Năstase, 12 ani, Mioveni, 4 I 1954; Marița M. Robea, 87 de ani, Mioveni, 7 I 1960; Zina M. Robea, 60 de ani, Mioveni, 5 VIII 1971, 20 VII 1982; Stelica Nuță, 79 de ani, Mioveni, 14 IX 1980; Nicolae Brutărea, 68 de ani, Mioveni, 31 XII 198; Culegător M. M. Robea.

³ Mihail M. Robea, Gospodăria țărănească din Mioveni-Argeș, comunicare pregătită pentru sesiunea anuală de comunicări științifice a Complexului Muzeal Golești, noiembrie 1981.

În timpul respectiv, numărul locuințelor a crescut enorm, de la 53 de case în 1774⁴ la 337 de locuințe (gospodării) în 1972⁵, dată când s-a sistat construirea de case particulare în Mioveni, deci numărul acestora a crescut de 6,35 de ori. În evoluția lor istorică, casele din Mioveni, ridicate din lemn în veacurile trecute și cu cărămidă în secolul nostru, au cunoscut, datorită îmbunătățirii relative a condițiilor de viață și a schimbării opticii sociale a oamenilor, precum și sporirii numărului acestora, profunde modificări în planurile lor. Modificările structurale au generat, de la o perioadă la alta, mai multe tipuri de case. În cercetarea menționată, au fost identificate șapte tipuri de case în ambele perioade - 5 tipuri în epoca modernă, fiind cele mai multe, și 3 tipuri în epoca contemporană, însă prima categorie de tipuri a coexistat cu ultima în epoca contemporană, încât, la începutul anului 1980 se aflau, cu excepția casei cu o cameră și cu tindă, toate celelalte 7 tipuri, având o repartizare proporționată. Concomitent cu dezvoltarea planurilor caselor, a evoluat și interiorul lor, compus din sistemul de iluminare, de încălzire și de pregătire a mâncării, din mobilier și din piese de textile.

În epoca modernă, prin cele 5 tipuri, locuințele din Mioveni ne apar destul de variate. La începutul secolului trecut se aflau deja în peisajul așezării trei tipuri de case, care, în mod vădit, veneau din secolele anterioare.

Un prim tip era locuința monocelulară, cel mai vechi și cel mai simplu tip de casă. El va rămâne în epoca contemporană la îndemâna femeilor sărace și văduve. Într-o asemenea locuință, cu intrarea directă ori de pe prispă, structura interiorului o constituia: vatra, patul, masa, scaunele, dulapul, lada de zestre, textilele.

Vatra, una dintre cele mai importante componente ale interiorului, era situată într-o poziție opusă ușii, în colțul nord-vest sau nord-est - depindea de așezarea casei - format din cei doi pereți corelați prin construcție și deseori de un al treilea perete, pe care se înălța apoi coșul cu corlata. Vatra, căreia la nivel zonal i s-a atribuit termenul de cămin, avea trei funcții: ilumina încăperea, o încălzea și ajuta la pregătirea mâncării. Direct, în unghiul construit de primii doi pereți, pe spațiul lui pătrat, se făcea focul și se pregătea mâncarea: mămăliga într-un tuci fixat în cârligul unui lanț axial sau, mai târziu, pe pirostrii. Pe marginea focului se înșirau oalele cu ciorbă, varză, cartof ș.a. În continuare, pe spațiul dintre foc (vatră) și ultimul perete, al treilea care închidea vatra, se depozitau temporar vasele de ceramică (oale, ceanace de diferite mărimi etc.), uneori umplute cu alimente. Patul urma, de obicei, în continuarea sobei. Când erau două, într-o odaie mai mare (4 x 5 m), ultimul era așezat lângă celălalt perete, într-o poziție simetrică. El era lucrat foarte simplu, mai înainte, din 4 pari bine aleși, câte 2 la fiecare capăt bătuți adânc în pământ (podea), uniți la cele două capete superioare cu o scândură solidă, peste care se așezau scândurile late și lungi, cât se dorise să fie patul. Spre sfârșitul perioadei interbelice, parii au fost înlocuiți cu caprele, câte una pentru fiecare capăt. Deasupra blănurilor se așezau, spre a se evita duritatea lor și a se menține căldura, mai rar rogojini, procurate din orașele apropiate, și îndeosebi fân și paie sau foi de la știuletele de porumb. Acest material era învelit cu o pânză, chiar de sac, ori, deseori, cu un țol subțire din cânepă, confecționat în casă. La ultimul capăt al patului, se așeza căpătâiul, o pernă lungă, cât lățimea patului, confecționată din: pânză de

⁴ Florina Mohanu, Ion Hera-Bucur, Catografia județului Muscel din 1774, în „Revista Arhivelor“, an IX, vol. LIV, nr. 3, iun.-sept. 1992, p. 344-345.

⁵ Arhiva primăriei orașului Mioveni-Argeș. Recensământul din 1 ian. 1972.

câneapă sau bumbac și umplută cu foi de porumb sau fulgi de pasăre. Evident, pe lângă perete se mai adăugau perne dreptunghiulare și, mai rar, pătrate, decorate cu diverse motive, de obicei geometrice.

Masa era una joasă, rotundă, cu 3 picioare, din scândură de brad, lucrată de meșterii locali. Era însoțită de scaune joase, sferice, cu trei picioare, realizate de meșterii rudari din Mioveni sau din satele vecine. Numărul scaunelor era dictat de cel al membrilor familiei și de necesități.

Când se servea masa, ea era poziționată în centrul odăii, având scaunele în jurul ei. După luarea mesei, ea era așezată într-una din laturile libere ale locuinței, deseori lângă sobă, sau afară pe prispă. Scaunele, cu excepția a 1-2 exemplare, se introduceau sub pat. Aspectul estetic al mesei și al scaunelor se reducea la cioplitul pieselor cât mai performant și la încheierea lor cât mai perfectă, în special a scaunelor rudărești, cu fundul semisferic.

Dulapul, introdus mai târziu, se așeza la fereastra dinspre uliță ori drum, lângă pat sau între cele două paturi. Era un tip de mobilier de masă-dulap, procurat de la meșterii rudari și de la târgurile locale. Poseda două uși și cele trei laturi exterioare cu o frumoasă decorație scrijelită în forme perfecte geometrice (rozete, semirozete, pătrate, triunghiuri ș.a.). În interior se depozitau temporar vase cu sau fără alimente gătite.

O altă piesă distinctă o constituia lada de zestre, poziționată deseori pe capătul unui pat, dar și pe un spațiu liber de lângă un perete și procurată tot de la meșterii locali și târgurile periodice. Nici lor nu le lipsea decorația geometrică și uneori florală, obținute tot prin scrijelire. În cazuri mai rare, lada de zestre provenea din atelierile talentaților meșteri brașoveni. În această ladă adusă de stăpâna casei se păstrau piese de îmbrăcăminte ale ei și ale familiei.

La intrarea în odaie, lângă ușă, fixată pe suporturi de piatră ori de cărămidă, se întâlnea întotdeauna talpa - o scândură groasă și scurtă (1 x 0,25 m) - pe care se înșirau vase mari (oale, vedre, găleți) cu apă.

În fine, textilele, unele utilitare, iar altele strict decorative, se găseau în locuința monocelulară într-un număr mai restrâns, cu o cromatică limitată și cu un repertoriu sărac de motive. Întrucât creșterea oilor în localitate era foarte limitată și lâna nu se producea în gospodărie, ca în nordul Muscelului, țesăturile din câneapă dominau. Pe pat se așternea în cursul zilei un țol simplu, relativ ușor, cu urzeala și bătătura din fire subțiri de câneapă, țesut în culori naturale mai închise (negru, maro ș.a.) și cu un decor simplu, linear și deschis la culoare. Pentru învelitul în timpul odihnei, exista un alt țol, gros, țesut cu urzeală de fire subțiri și cu bătătura din fibre groase, din zgrebani de câneapă sau gate. Uneori, spre a proteja pereții, a reține căldura și a conferi o anumită estetică interiorului, țoalele în câte o lățime de țesătură, lucrate mai cu gust, deveneau păretare, fiind fixate pe peretele dinspre pat. Dulapul și lada de zestre erau uneori acoperite cu țesături denumite fețe de masă, lucrate de obicei în casă din fire mai subțiri de câneapă. Ornamentele, puține, simple și geometrice, ale fețelor de masă albe ori crem se alcătuiu din alesături. Practica decorării cu șervete a pereților acestui tip de locuință era, în prima jumătate a secolului trecut, sporadică. Se prindeau uneori, pe cei doi pereți longitudinali câte un șervet de întindere mijlocie (1 m lungime și 0,30 m lățime), din câneapă și mai rar din bumbac, de culoare albă sau cremă, cu dungi ori cu alesături, lucrate de femei și de fete în familie. În jurul icoanei obișnuite, din carton și lemn, se așeza un alt șervet asemănător, dar cu dimensiuni reduse.

Fig. 1. Șervete de perete cu motive vegetale.

Fig. 2. Alte șervete de perete, cu motive vegetale și geometrice.

Un al doilea tip, casa cu o cameră și cu o tindă, frecvent în secolul trecut, apărut prin adăugarea unei încăperi relativ restrânse la casa monocelulară. La acest tip de casă, odaia era destinată locuirii, iar tinda - depozitării unor obiecte și în unele cazuri, bucătăriei. În principiu, camera de locuit avea un interior cu structură similară locuinței monocelulare: vatra cu coș în colțul din stânga, paturile așezate paralel pe lângă pereții longitudinali, cu masa-dulap între cele două paturi. Deosebirile dintre interiorul acestei locuințe și cel anterior sunt minime. Vatra cu coș, în câteva case, este transferată în tindă pe la mijlocul veacului trecut. Tot de atunci a fost introdusă soba

din cărămidă înaltă și dreptunghiulară, dar în special pătrată, cu vatra direct în față. La acest tip de casă funcționa soba oarbă, poziționată în peretele despărțitor, spre a încălzi ambele încăperi. Tinda, încăperea importantă în ansamblul casei, îndeplinea funcția unei camere, în care se depozitau alimentele, recipientele, tronul cu mălai, lada de zestre, îmbrăcămintea ș.a.

Al treilea tip de casă, bicelular, cu camera de locuit și camera bună (camera curată) sau cum i se mai zicea, dincolo, având fiecare intrarea separată de pe prispă. Acest tip de casă se dezvoltă așa de mult în epoca modernă și în perioada interbelică încât va domina celelalte tipuri și va fi locuința caracteristică a țăranilor săraci și mijlocași. Ultimii săteni, pentru trebuința unei bucătării de vară sau pentru depozitarea unor obiecte, vor adăuga o polată în spatele casei. Interiorul acestui tip de casă, mai puțin exteriorul, a trecut prin profunde modificări. În secolul trecut, cele două camere erau în totalitate pe jos cu pământ bătut și uns cu humă și cu pereții văruiți în alb de câteva ori pe an, la marile sărbători. Varul îl procurau de la producătorii ambulanți veniți cu căruțele din satele de la munte.

Prima cameră a casei (4 x 4 m) era așezată în prima ei parte, în interiorul curții, ea îndeplinind funcții multiple: de locuință și de bucătărie. La începutul secolului al XX-lea continuau să coexiste unele inovații și adăugiri: vatra în unghiul format de peretele median și de cel longitudinal din spate, paturile, cu pari bătuți în pământ sau cu capre, peste care se fixau scânduri de brad sau de fag și apoi fân, paie sau rogojini; erau stabilite paralel, lângă pereții longitudinali, având între ele masa-dulap, flancată de două scaune înalte „rudărești“ cu patru picioare și speteze. Masa rotundă, dacă nu era așezată pe prispă, ocupa una din laturile libere dintre vatră și paturi ori dintre aceasta și ușă. Scaunele se plasau după servirea mesei, lângă vatră ori sub paturi. Ca piese textile: țoale subțiri și trainice pe pat și țoale groase strânse sub formă de pachet la căpătâi; fața de masă pe masa-dulap; perdele de bumbac sau de cânepă la ferestre; păretare dintr-o foaie de țol subțire vărgat pe pereții dinspre paturi; apoi șervetele din pânză de bumbac și borangic decorate cu motive geometrice florale și animaliere, executate ireproșabil de cusătoresele locale și așezate cu gust de gospodină în spațiile libere de pe pereți, uneori și deasupra păretarelor în tehnica rândunicii. Toate pernele aveau tocul dintr-o pânză groasă, durabilă, de obicei de cânepă, iar fețele erau din pânză, decorate cu compoziții florale între chenare. În casele multor țărani-moșteni, îndeosebi după Primul Război Mondial, țoalele de pe pereți și de învelit erau înlocuite cu țesături din lână, velințe și plocade, iar cele de pe perete cu scoarțe și chilimuri, fie lucrate în casă, fie cumpărate de la târgurile din Pitești, Stâlpeni și Câmpulung. Implicit, se înlocuia vatra cu soba cu plită - local, soba cu mașină - atât de necesară la gătitul alimentelor și conservarea căldurii, în cealaltă jumătate a casei, în partea dinspre drum ori uliță. Fiind destinată primirii unor oaspeți deosebiți și unor adunări familiale mai importante, i se acorda calității componentelor și esteticii arhitecturii lor o atenție sporită. În general se aflau aceleași piese de mobilier și de textile. În majoritatea camerelor, vatra lipsea. Pe unul sau pe ambii pereți longitudinali se așezau în mod corespunzător unul sau două paturi. Între paturi, la ferestrele dinspre drum, se fixa masa, înaltă și dreptunghiulară închisă cu tăblii, flancată de cele două scaune cu spătare, de proveniență locală ca și masa - acestea toate lipsite de decorări. Lada de zestre se situa, de obicei, în locul vetrei, Așternuturile erau în parte alcătuite din țoale sau velințe. Căpătâiele se îmbrăcau în țesături mai groase, iar pernele în fețe (de perne) din bumbac ori cânepă, decorate cu

motive florale și zoomorfe. Atât masa-dulap cât și lada de zestre erau acoperite cu o pânză albă decorată pe laturile ei cu motive, confecționată special și numită față, dar și față de masă. Cu astfel de față de masă se protejau de praf hainele așezate în cuier.

Pereții camerelor erau de asemenea decorați pe două registre; pereții dinspre paturi: pe registrul de jos se fixau păretarul (țol special ori covor), iar pe registrul superior se fixa un șervet lung și decorat, în tehnica de fluture, încadrat de altele mai scurte sau de batiste cu motive vegetale și geometrice de o mare frumusețe, unele inscripționate și semnate în cusătură cu arnici, de culoare albastră, vișinie și roșie. Acești doi pereți prin organizarea decorației și policromia pieselor atrăgeau cel mai mult atenția. Ceilalți doi pereți aveau o decorație mai sobră, adaptată la spațiu, cu un singur registru organizat de obicei la linia mediană a spațiului, cu textile aproape asemănătoare cu cele din al doilea registru de pe primii doi pereți, nelipsind însă șervetele mari sub formă de fluture, cele mai mici fiind aplicate în figură dreptunghiulară, ori renumitele batiste pătrate, însă așezate sub formă de romb. Deasupra icoanei și oglinzii, poziționate în partea dreaptă a intrării, se puneau șervete de lungime mijlocie, cu o ornamentație variată. În anumite camere nevestele împodobeau pereții și cu batiste de nuntă, tivite și cu chenare din arnici și cu flori în centru, organizate longitudinal sau în formă de romb. Astfel împodobit, interiorul atrăgea și plăcea privirilor.

Fig. 3. Interiorul unei camere-dormitor (1960).

Însă, la începutul secolului trecut și îndeosebi în perioada interbelică interiorul casei cu două camere trece prin profunde transformări, înnoiri, căci în camera obișnuită vatra se înlocuiește de soba cu plită (soba cu mașină), paturile cu pari - cu capre și țoalele - cu pături din lână. În „camera bună“, în mod frecvent, se construiește soba din cărămidă, se introduc paturile cu ramă și paturile cu tăblii, având saltele de paie ori din fân în locul celor vechi, se aduc mese și scaune lucrate mai cu gust și se așează o podea din scânduri. Pereții continuă să fie decorați cu piese tradiționale, însă de calitate superioară sub aspectul țesăturii și ornamentației. Pe pereți apar sporadic fotografiile înrămate ale familiei. Iluminatul încăperilor era produs numai de lampa cu petrol (gaz) procurat de la „găzarii“ ambulanți și magazinele locale. Interiorul a devenit astfel mai confortabil și mai strălucitor.

Tipul al patrulea de casă se compunea din două camere și o tindă la mijloc (2 x 3 m), din care se făcea intrarea prin câte-o ușă în cele două încăperi. Un tip de casă mai rar. Comparativ cu tipul precedent, avea în plus tinda de obicei fără fereastră, mobilată uneori cu un pat mai mic, o masă și un cuier și cu pereții decorați discret cu șervete mijlocii. Încolo, camerele aveau aceleași dimensiuni, aceleași funcții și aceleași interior cu odăile din tipul precedent.

Al cincilea tip de casă din Mioveni, complex, îl constituia casa cu două nivele (caturi) sau casa musceleană. Creată la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui următor, îndeosebi de către sătenii-moșneni, ea ajunsese înaintea începerii demolării (1972) la un număr de 30 de exemplare. Una dintre ele, a lui Niță Năstase, demolată printre primele, era inscripționată cu anul construcției: 1910. Casa musceleană tipică din Mioveni avea în planul ei, la fiecare nivel, câte două încăperi și o sală din care se putea intra separat în acestea. Planul de la primul nivel era oarecum diferit de cel de al doilea, întrucât încorporea două încăperi: o cameră situată în partea dinspre drum sau uliță destinată locuirii și bucătăriei, având două paturi, o masă-dulap între ele, o masă rotundă cu scaune cu trei-patru picioare, un dulăpior pentru vase ce era fixat pe un perete și o sobă cu plită și cuptor; o altă cameră poziționată în ultima parte a casei, cu ori fără o fereastră într-un zid lateral, denumită în mod curent beci, în care se păstra îmbrăcămintea mai groasă în cuiere și se depozitau alimente, fructe, butoaie cu țuică, mici unelte gospodărești etc. Catul al doilea reproducea, în fond, planul tipului de casă joasă cu două camere, posedând în plus o scară interioară spre sală din care se intra separat în fiecare cameră. Ca și în cazul încăperilor din planul anterior, camera dinspre șosea ori uliță era „camera bună“ destinată oaspeților sau unor membrii ai familiei aflați la studii, iar cealaltă cameră dinspre interiorul curții era folosită ca dormitor. Evident, fiecare cameră dispunea de câte două rânduri de ferestre cu tot atâtea perdele albe și înflorate, unul înspre șosea ori uliță și altul spre curte sau grădină, întotdeauna înspre sud, primind toată ziua lumină de la soare. Ca și în cazul celorlalte tipuri de locuință, iluminatul era produs de lampă (cu gaz) și, în fine, după introducerea curentului electric în localitate, de către becurile electrice. În cele trei camere, inventarul și organizarea pieselor din interior suferise modificări restrânse. Într-adevăr, după Primul Război Mondial, în mare parte se înlocuiseră vechile piese - paturile pe capre fuseseră schimbate cu paturile cu tăblii, cumpărate de la Pitești sau Câmpulung, țoalele erau înlăturate pentru macaturi în carouri, având deseori cearceafuri albe sub ele, pernele mari și mici începuseră să atragă atenția prin fețele cu figuri de păsări și animale. La sfârșitul perioadei postbelice, mesele dreptunghiulare și cu scaune înalte pe

patru picioare, luaseră locul mesei rotunde și scaunelor lor, achiziționate de la meșterii locali sau din orașele apropiate. Pe podeaua din scândură de brad, se așezau deseori preșuri „țărănești“, confecționate în casă, cu urzeala din fire de cânepă și cu bătătura din gâțe, așezate de așa natură încât să creeze o succesiune de dungi de felurite culori. Textilele așezate pe pereți se substituie cu unele piese înnoite: păretarul era preferat de unul mai mare și în figuri geometrice cu o cromatică vie. Nu se renunțase la șervete în fluture; se introdusese frumoase batiste (30 x 30 cm; 40 x 40 cm) personalizate și cu câte un scurt mesaj, în culori albastre, vișinii ș.a. încât ansamblul sporea curiozitatea și admirația tuturor. În unele spații libere din, camera bună își făcuse loc tablouri familiale, dar și unele provenite de la artiștii anonimi. Foarte rar se întâlnea în asemenea cameră pe vreun perete, câte o piesă ceramică sub formă de tablou excepțional. Mirosul de busuioc, produs prin frământarea frunzelor lui uscate arhaiza și optimiza atmosfera din cameră. De altfel, legătura trainică a gospodariilor cu natura o sugera și glastrele cu diferite flori instalate pe polimarul sălii și pe suporturi anume din locuință.

Tipul al șaselea de locuință îl prezenta casa cu legătură, adică două construcții apropiate „legate sau nu printr-un fel de pod“, de pasarelă. Astfel de construcții erau rarități în Mioveni. În localitate în preajma declanșării demolării gospodăriilor, supraviețuiseră două astfel de tipuri: unul (familia Tonică Profir) cu o casă mare cu trei încăperi ce era legată printr-o scurtă pasarelă de altă casă, având o singură cameră (3 x 4 m) ce servea drept bucătărie, uneori și ca dormitor, și altul (familia Constantin C. Robea) cu corpurile a două case dezvoltate cu mai multe camere, fiecare în stil și structuri moderne, erau foarte apropiate, chiar legate printr-un culoar. În privința interiorului și organizării lui, prima casă cu legătură își conservase aspectele tradiționale, dar la a doua casă aproape totul (paturile, mobilierul, textilele, iluminatul) era reînnoit cu piese moderne procurate de la oraș ori din magazinele locale de specialitate. Oricum în interioarele ultimei locuințe, majoritatea textilelor de perete, în primul rând șervetele și batistele, fusese abandonate în favoarea fotografiilor de familie și desenelor sau picturilor înrămate.

Tipul al șaptelea cu trei camere figurează drept o casă nouă din cărămidă. Primii gospodari cu astfel de casă au fost, după 1955, familiile Ivașcu și Crăcănel. Treptat, ea s-a extins. Planul noii case consta din trei camere inegale și cu jumătate de sală, cealaltă jumătate fiind inclusă în spațiul locuinței. În componența casei intrau obișnuit: camera mare („camera bună“) situată spre drum; camera mijlocie (dormitor) și camera mică (bucătăria), cu destinație separată pentru prima dată. „Camera bună“ sau camera de „dincolo“ se bucura de o atentă îngrijire și, decorare de mobilier nou, posedând în plus un șifonier și o masă dreptunghiulară, precum și unele piese de textile tradiționale. De asemenea, nici dormitorului și nici bucătăriei nu-i lipseau mobilierul nou și, la ultima încăpere, vasele din metal, care înlocuiau ceramica tradițională. Constatativ, tipul acesta de casă era una de tranziție, de la casa tradițională (2-3 camere) la cea modernă (cu 4-5 camere și spații auxiliare).

Acestea sunt tipurile de casă tradițională, destul de multe, construite inițial din lemn, apoi din „vârgheii“ și, în fine, din cărămidă.

În toate tipurile de case, mai vechi ori mai noi, se întâlnește un inventar utilitar de origine populară, procurat de la meșteri talentați locali ori străini. Dintre toate categoriile inventarului de interior, textilele constituie categoria de piese cu cea mai

impresionantă marcă locală, originală, ele fiind produse aproape în totalitate în locuințele gospodinelor harnice. De altfel, statisticile, precum și cea de la 1839, indică prezența în același timp a 3-4 „cusătorese“ profesioniste și tot atâtea „torcătoare“ pricepute. Trebuie însă relevată în mod special Anica Mazilu din perioada interbelică, o cusătoreasă talentată, harnică și o atentă deținătoare a motivelor populare vechi. Deși era ușor infirmă de un picior, a reușit să adune un grup de fete în odaia ei din centrul comunei, să le inițieze în arta cusutului în zilele de adevărate șezători și să obțină anumite cusături frumoase și surprinzătoare.

Și atracția artistică se exercita asupra privirilor chiar începând cu modalitatea de lucrare a toalelor (de pat, de învelit) și a preșurilor din aceeași categorie - cu suprafețele ritmate de „dungi“ subțiri, late, de diverse culori, în special în alb și negru. Alternanța motivelor lineare te întâmpina, de asemenea, pe velințe, păretare, scoarțe, chilimuri ș.a. Piesele acestea ultime din interior, mai „groase“, erau decorate destul de frecvent cu motive geometrice (pătrat, romb, cerc, semicerc ș.a.) singular sau în benzi, în culori vii. Sub raportul artistic, șervetele și batistele, poziționate pe al doilea registru de pe pereți, polarizau în cel mai înalt grad atenția. Căci, ele cultivau șiruri de ornamente avimorfe și fitomorfe, fie separat, fie în combinație, cu o policromie adecvată. Dintre ele, șirurile de frunze de viță de vie și cocoșei atingeau frecvențele cele mai dese și perfecțiunile ireproșabile într-o mulțime de șervete din colecția noastră. Uneori, printre benzile cu motivele mărite erau înserate altele mai mici, configurând adevărate compoziții surprinzătoare și încărcate de simboluri. În decorarea pereților, nu lipseau nici batistele „cusute“. Un loc aparte îl ocupau „batistele de nuntă“ pregătite de fete pentru măritiș. Concepute compozițional, aveau pe toate laturile executate câte un șir de motive fitomorfe, apoi la colțuri o casetă în care se amintea de scopul confecționării batistei („suvenir“) și pe cele patru spații dintre casete semnătura „proprietarei“, ca pe acest exemplar: „Mă recomand/ Dommișoara/ Lenuța/ Nole, an. 1925“. În Mioveni, poziția batistelor este lineară, la rând cu șervetele, nu etajate, ca în nordul Argeșului.

Apropiate prin dimensiuni, erau fețele de pernă, având cusut un motiv central supradimensionat (animal, pasăre, floare etc.) înconjurat lateral de benzi cu motive reluate. Parțial, cusătura a fost înlocuită - în ultimii treizeci de ani - de broderie, introdusă aici și în vecinătăți de talentata brodăreasă Joița M. Anghel - Robea (n. 1936). Privit în ansamblu, interiorul tradițional al locuințelor din Mioveni se prezenta într-un tot unitar, armonios, policrom.

Îmbunătățirea relativă a situației materiale a sătenilor din Mioveni, produsă de veniturile din activitatea de pe platforma industrială locală și din comercializarea propriilor zarzavaturi, ei au reușit, în perioada postbelică, într-un procent de aproximativ 80%, să-și reconstruiască casele într-un spirit modern cu 4-6 camere, cu grup sanitar, cu 1-2 balcoane etc. Introduseseră mobilă orășenească și creaseră un interior cu un aspect nou, fără prea multe textile tradiționale, dar cu destule picturi și tablouri de familie pe pereți. Casele aveau planuri moderne diversificate, întrucât acum proprietarii locuințelor se ambiționaseră ca ele să nu se asemene cu altele.

Însă avântul construcțiilor atât de puternic a fost întrerupt brutal, nociv, de către hotărârea forurilor superioare pentru construirea orașului actual.

THE INSIDE OF THE TRADITIONAL HOUSES FROM MIOVENI ARGEŞ

Abstract

In this paper the author presents the type of the houses built in the last 200 years and examines the evolution of the ensemble of the component parts of the houses' inside, such as the lightning system, the furniture, and the textiles.